

Metodický pokyn č. 1/2009

O dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací

Čl. 1

Úvodní ustanovení

1. Pro účely tohoto Metodického pokynu se vysokoškolskými závěrečnými pracemi rozumí závěrečné práce bakalářské, diplomové a disertační a další práce zpracované v rámci akreditovaných studijních programů uskutečňovaných Českým vysokým učením technickým v Praze (ČVUT) a jeho jednotlivými součástmi.
2. Plagiátorstvím se rozumí opisování, přebírání a publikování cizích myšlenek či výsledků výzkumu a jejich vydávání za své bez uvedení původního zdroje. Jedná se jak o přestupek proti etickým principům vědecké a publikační činnosti, tak případně o porušení autorských práv původního autora.
3. Falzifikací rozumíme padělání původních údajů a následné publikování zkreslených nebo vymyšlených informací.
4. Tento Metodický pokyn stanoví pravidla pro využívání informačních zdrojů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací studentů ČVUT dle zákona č. 121/2000 Sb. (autorský zákon), o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů v platném znění.

Čl. 2

Oprávněná práce s informačními zdroji

1. **Kompilace** je text vzniklý složením myšlenek a závěrů sebraných z více jiných původních textů, ne však kopírování celých doslovných pasáží textu. Kompilace neobsahuje žádný nový tvůrčí poznatek k tématu, není výsledkem výzkumné činnosti autora, je pouze složením již známých a publikovaných faktů a podává ucelený pohled na danou problematiku. Použité zdroje se řádně citují a odkazují, výsledná práce je prezentována jako kompilace, nevydává se za originál. Vysokoškolské závěrečné práce jsou původním autorským dílem, tedy výsledkem tvůrčí činnosti autora. Jako celek by kompilací být neměly, pokud zadání kompilaci přímo nevyžaduje.
2. **Parafráze** je vyjádření obsahu původního díla jinou formou (v případě textu se jedná o použití jiných slov). Přebírají se pouze původní základní myšlenky autora, formulují se vlastním způsobem a stylem, vlastními slovy a řádně se ocitují. Jakékoli převzaté výrazy (kromě odborných výrazů) jsou označeny v uvozovkách a citovány. Vysokoškolské závěrečné práce jako celek by neměly být jen parafrázemi.
3. **Všeobecně známá fakta** není potřeba citovat. Jedná se o takové informace, které jsou obecně známé, nezpochybnitelné, popřípadě snadno ověřitelné ve všeobecných publikacích (encyklopedie nebo základní učebnice). Ve specializovaném odborném prostředí jsou to takové údaje a výrazy, které jsou v dané komunitě běžně užívány a které tvoří základní terminologický a znalostní rámec oboru. Příkladem mohou být geografická či historická fakta, rovnice, vzorce. Ale již ne doslovné znění definic, matematických vět, či fyzikálních zákonů. Takový text je nutné označit jako převzatý.

Čl. 3

Autorská etika

Autorská etika je soubor morálních zásad, které by měl autor při psaní odborných textů ctít:

1. nepozměňovat nebo nevymýšlet si sdělované výsledky,
2. nepřivlastňovat si cizí myšlenky a nápady,
3. respektovat spoluautorství - jestliže dílo vzniklo společnou tvůrčí činností více autorů, nevydávat jejich myšlenky za své,
4. důsledně citovat autory, jejichž myšlenky nebo texty byly použity ve vlastní práci (při použití cizího díla ve větším rozsahu je vhodné si vyžádat i svolení autora),

Čl. 4

Nedovolená práce s informačními zdroji

1. Úmyslný plagiát:

- a) doslovné opsání nebo kopírování cizího textu a jeho vydávání za vlastní, aniž by byl citován,
- b) převzetí a publikování cizí práce včetně té, která ještě nebyla dokončena a odevzdána,
- c) vydávání kompilace (nebo její části) za vlastní originální text,
- d) okopírování grafických prvků bez citace a odkazu na původní zdroj,
- e) okopírování názvu, struktury (např. obsahu, osnovy aj.) cizího textu, popřípadě až do té míry, že je možná záměna obou děl,
- f) úmyslné neuvedení některých využitých zdrojů,
- g) koupení či stažení cizí volně dostupné práce a její vydávání za vlastní.

2. Nedodržení citační etiky:

- a) neuvedení citovaného zdroje, nedostatečné či nesprávné citování,
- b) neoznačená doslovná citace, popřípadě nedostatečné odkazování v textu.

3. Nesprávná kompilace:

- a) použití jednoho či dvou hlavních zdrojů místo syntézy více textů (způsobuje to jednostranný úhel pohledu na problematiku),
- b) sestavení textu z doslovných pasáží více zdrojů (nejedná se o kompilaci!),
- c) necitování všech použitých zdrojů.

4. Nesprávná parafráze:

- a) necitování zdroje převzaté myšlenky, i když zapsané vlastními slovy,
- b) pouhá změna slovosledu či pozměnění výrazů původního textu bez uvedení doslovné citace.

5. Nesprávné rozpoznání všeobecně známých faktů

necitování zdroje z důvodu, že text je považován za všeobecně známou věc.

6. Využití vlastních děl („self-plagiátorství“, „auto-plagiátorství“)

necitování vlastních děl použitých v nové práci.

7. Kryptomnézie („skrytá paměť“) - použití myšlenky, u níž si autor nepamatuje zdroj nebo nemá záznam o zdroji, z něhož myšlenku získal, a prezentuje ji tedy jako vlastní.

Čl. 5

Způsob citování ve vysokoškolských závěrečných pracích

1. Odkazuje se na původní zdroj veškerých převzatých myšlenek, údajů, výsledků, závěrů, shrnutí a textů ze všech typů použitých zdrojů.
2. Pokud je to možné, cituje se původní zdroj, ne cizí odkaz na něj.
3. Znalost všech citovaných zdrojů je nutná.
4. Citace v textu práce odkazují na zdroje v seznamu použité literatury na konci práce.
5. Kopírování seznamu literatury z jiných zdrojů, aniž je tato literatura skutečně autorem využita, je nepřípustné.
6. Uvádějí se i obtížně citovatelné zdroje: citují se interní a nepublikované zdroje, klíčové konzultace a emailové zprávy - jejich formální úpravu je možné konzultovat s odborníkem.
7. Citují se i převzaté obrázky, tabulky, grafy, schémata a jiná grafická vyjádření z původního zdroje včetně údajů o jejich přesném umístění.
8. Důsledně se citují i celé použité pasáže přeložené z cizojazyčných zdrojů.
9. V celé práci se zachovává jednotný formát a úprava citací v seznamu použité literatury i odkazy v textu,
10. Pro citování ve vysokoškolských závěrečných pracích se doporučuje formát uvedený v příručce „Jak psát vysokoškolské závěrečné práce“ zpřístupněné na webových stránkách Ústřední knihovny ČVUT (dle normy ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2), pokud vedoucí práce nestanoví jinak.

Čl. 6

Další ustanovení

1. Autor každé vysokoškolské závěrečné práce v ní uvede na samostatné stránce toto datované a podepsané prohlášení: „Prohlašuji, že jsem předloženou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“
2. U vysokoškolské závěrečné práce, která je dle hodnotící komise (tj. zkušební komise státních závěrečných zkoušek, zkušební komise pro státní doktorské zkoušky atd.) v některé své části plagiátem nebo falzifikátem, se doporučuje hodnocení F dle uvážení komise a závažnosti případu. Příklad může být předán k dalšímu řešení dle disciplinárního řádu.
3. Tento Metodický pokyn pomůže hodnotící komisi rozhodnout o rozsahu nového, originálního přínosu autora ve vysokoškolské závěrečné práci. Komise individuálně tento přínos posoudí a ohodnotí.
4. Metodický pokyn nabývá platnosti a účinnosti dnem podpisu prorektorem.
5. Na práce zadané před dnem platnosti a účinnosti Metodického pokynu se vztahuje přiměřeně, u prací zadaných po nabytí platnosti se vztahuje bez výjimky.
6. Podrobný návod „Jak psát vysokoškolské závěrečné práce“ je k dispozici na webové stránce Ústřední knihovny ČVUT (<http://knihovna.cvut.cz/studium/vskp.html>).

V Praze dne 1. července 2009

Jaroslav Kuba
Prorektor ČVUT